



## En omvärldsspaning

### **Trofasthet och kreativitet**

I Femte Mosebok står Mose inför Israels folk. Bakom oss ligger uttåget ur Egypten, givandet av *torah*, folkets misslyckanden och 40 år i öknen. Framför Mose står dock inte de personer som varit med om dessa händelser utan en ny generation som med en kreativ föreställningsförmåga behöver gestalta trofasthet till *torah* (lagen eller vägledningen) i en ny tid. Mose själv förebildar riktlinjer för denna tid och bokens grekiska namn *Deutronomium*, den andra lagen, skvallra om detta syfte. För i *Deutronomium* upprepas en mängd av de lagar som vi redan mött i Andra, Tredje och Fjärde Mosebok. Dock finns små anpassningar som bättre passar mot ett bofast samhälle än det nomadiska liv som präglade ökenvandringen. På så sätt läggs ett grundmönster för hur varje generation av Guds folk behöver en förnyelse av *torah*. Credo behöver en kreativ föreställningsförmåga som med en fingertoppskänsla för dagens samhälle och en trofasthet till Guds vägledning genom sitt ord, med centrum i Kristus som korsfäst och uppståndne, förkunnar, gestaltar och förvandlas av evangelium. Evangelium i en ny tid.

I denna omvärldsanalys kommer först en induktiv ansats ligga till grund för en skiss av grundhållningar som icke-kristna studenter och skolungdomar har gentemot kristen tro. Därefter kommer genom en deduktiv ansats, utifrån rapporterna *Här för att stanna* (2020 Bibeln idag), *Unga troende i samhället* (2020 SKR) och *Kristen tro på glid*, som utgörs av ett kompendium av artiklar, (2022 ALT och institutet för pentekostal studier) lyfta behov som kristna studenter har. Slutligen kommer gensvar på hur Credo i denna tid kan gestalta evangelium och fullgöra sin vision att göra **”Jesus Kristus känd, trodd, lydd och älskad”**, samt sitt syfte att **”genom evangelium, förkunnat till väckelse, omvändelse och fördjupat andligt liv bland studerande ungdom, befrämja Guds rike såväl i hemlandet som i andra länder.”** Med fokus på metoden:

- starta, stödja och samordna lokala **skol- och studentgrupper**
- engagera människor i **skol- och studentevangelisation**
- anordna **möten** för skolungdomar och studenter
- befrämja och utveckla kontakter med den **världsvida evangeliska studentrörelsen**

### A) En induktiv ansats – en skiss av unga icke-kristnas hållning gentemot kristen tro

Under de senaste åren har ett antal viktiga rapporter getts ut om unga kristnas relation till sin tro. Rapporterna är viktiga, men en kritik som lyfts mot dem är att de i alltför hög utsträckning missar att ta hänsyn till attityderna hos de som lämnat en kristen tro eller ännu mer de som inte har en kristen tro (*Kristen tro på glid* gör dock en ansats för att förstå de som lämnat kristen tro). Därför finns det gott om rapporter som från kristet håll hjälper oss att förstå kristna unga och unga vuxnas förhållningssätt till kristen tro, men desto färre som hjälper oss att förstå specifikt icke-kristna unga och unga vuxnas förhållningssätt till kristen tro. Därför menar undertecknad att det är värdefullt att ta vara på de möten med icke-kristna som Credo har genom sin och närliggande organisationers verksamhet. Detta kommer göras om intervjuer med primärt studenter och missionärer som brinner för visionen att “göra Jesus Kristus, känd, trodd, lydd och älskad.”

## 1) Intervjumetoden

### a) Frågor

Genom 9 intervjuer på ca 30–60 min och en enkät har Credo Students arbetslag undersökt

1. Hur skulle du beskriva behov som man möter hos icke-kristna studenter?
2. Hur skulle du beskriva några exempel på världsbilder som förekommer hos deltagare i er verksamhet?
3. Hur skulle du beskriva vad som attraherar deltagare i er verksamhet till kristen tro?
4. Hur skulle du beskriva vad som avskräcker eller utmanar deltagare i er verksamhet från kristen tro?
5. Hur skulle du beskriva deltagare i er verksamhets attityd till samtal och existentiella och andliga frågor?

### b) Verksamheter

Credo Students arbetslag har kontaktat personer utifrån följande verksamheter

1. Studentalpha i Örebro, Göteborg, Stockholm och Lund
2. Användning av Perspective Cards på Örebro universitet
3. Kefas delainitativ
4. Upptäckaföreläsningar
5. Det goda samtalet
6. Grubbelcafé
7. Välkomstmässor
8. Universitetskyrkan i Örebros möten med studenter

### c) Om underlaget för resultatet

Till grund för resultatet ligger nio intervjuer och en enkät. Personerna som har medverkat är 6 studenter, ett team av studentledare för studentalpha, en anställd på Credo Skola och en missionär från Agape Sverige, slutligen har även samtal med studentpastorer från universitetskyrkan Örebro tagits med i beaktning. Informanterna kommer primärt från region Öst (Örebro, Stockholm & Norrköping), men det finns även röster från Göteborg, Lund och Umeå.

Intervjupersonerna har uppskattningsvis mött 735 skolungdomar och studenter<sup>5</sup> för enstaka eller kontinuerliga samtal om existentiella eller andliga frågor under primärt de senaste två åren (VT2021–VT2023). Det är ett stort antal personer, men en liten andel av den totala mängden studenter i Sverige. Utifrån antalet studenter och underlaget från primärt region öst har resultatet mer av en stickprovskaraktär än ett heltäckande resultat, likt SKR:s *Unga troende i samhället*, men i en mindre skala.

Som en av intervjupersonerna kommenterar blir resultatet subjektivt påverkat av de vi intervjuat. Det är alltså tolkningen som våra informanter gör som ligger till grund för resultatet och inte "ren" data från de uppskattningsvis 735 studenterna. Det innebär en risk att våra informanter läser in slutsatser i datan, men samtidigt får vår analys färgas av många röster på marken och vi blir på så sätt en reflekterande rörelse med en inlyssnade centralorganisation.

## 2) Intervjuresultat

Nedan presenterar generella drag i intervjuresultatet med vissa specifika exempel. Rubrikerna utgår från de fem frågor som vi ställt under samtalen.

### a) Behov hos studenter

Våra informanter ringar in följande behov hos icke-kristna studenter (och skolungdommar)

#### a) Gemenskap

Fem informanter lyfter upp gemenskap som ett centralt behov. En informant kommentar här att studenter längtar efter en gemenskap som går djupare. Och en annan berättar följande anekdot.

*Someone from Agape was out and doing. Like, evangelization conversation. And they said like they're talking about, like, what different people in the group longed for. And it was four women that the agape person was talking to and every single one of them picks that they wanted community. But the thing that was interesting, was like the the four of them were sitting together. And the Agape person wanted to kind of point out it's like you guys all see this like this is something that you guys are all kind of, you know like you're all you want this. But it was like that's it's like. I don't really know. What? Yeah, it was. It was interesting. It was like, that's something that I see every day. (Informant, min kursivering)*

Citatet synliggör hur ett flertal personer i en grupp bär på en gemensam längtan efter en gemenskap, men samtidigt är (från informantens perspektiv) inkapabla att se svaret på deras längtan i varandra. Detta kan skvallra om att det både finns en längtan efter djupare gemenskap, men i vissa fall även bristande verktyg för att utforma en sådan gemenskap.

#### b) Möjligheter till att processa sin världsbild

Att de studenter som våra informanter mött har ett behov av att processa sin världsbild är på ett sätt givet då alla forum ägnar sig åt detta. Dock pekar den höga frekvensen av positiv attityd gentemot dessa sammanhang att det är ett generellt behov snarare än enskildas längtan. En informant beskriver hur många uppmuntrat dem då de på Campus gjort reklam för terminens studentalpha och pratar om studenter som gått alphakursen mer än en gång eftersom de uppskattar forumet.

#### c) Mening

En informant kommenterar

*Många vill ha något mer än vardagen som rullar på. Behovet av det syftet kanske man sällan söker i religion eller kristet sammanhang, men istället i sekulära sammanhang.*

Och säger även "Det finns kanske många som tänker att man inte söker någonting. Ju längre man kommer från den kristna historien så söker man än mer efter. (informant)" En annan tycker sig se

en generell tomhet och vilshenhet hos studenter där det saknas vägledning om rätt och fel. Två personer lyfter vidare att många vill leva i nuet och att en baksida av det kan vara att det saknas tyngd i ens beslut. Slutligen kommenterar en informant att hon kan ana en avsaknad av hopp. En annan informant menar att många saknar verktyg för att hantera ondskan som finns i världen, både i den personliga berättelsen och på ett större plan i samhället.

#### d) Psykisk ohälsa

Både informanter och statistik som vi fått ta del av från universitetskyrkan i Örebro påvisar utmaningen med psykisk ohälsa. Följande kan konstateras:

- 2018 uppges varannan student (nationellt) lida av psykisk ohälsa (FHM & Ungdomsbarrometern)
- 2019 har 49% av dagens unga (16–29 år) stressymptom (MUCF)
- 2020: mer än hälften av studenterna på Örebro Universitet upplever stress, ångest, oro, ensamhet och nedstämdhet. (Enkät från Örebro studentkår om effekterna av Covid.19)6
- 2020 har universitetskyrkan i Örebro 366 själavårdande samtal och 2022 371 samtal. Det är på ett sätt en svårtolkad siffra för utomstående, men universitetskyrkans primära funktion (utifrån universitets perspektiv) är studenthälsa och deras samtalstider och retreatar är generellt sätt eftertraktade. Samtalen är konfidentiella och kan därför inte analyseras, men det påvisar både ett behov av att få processa sin livssituation samt hantera olika former av psykisk påfrestning.

#### b) Studenters världsbild

Följande världsbilder lyfts upp av informanterna

##### a) Ateism/naturalism

Ateister eller naturalister beskrivs av en informant som:

*Generellt skeptiska. Det märks tydligast där. De är skeptiska. Skepticismen gör att man försöker hitta en naturlig förklaring. "Du fick bönesvar? Det är bara en tillfällighet/slumpen/placebo." De vill veta saker, men de är också skeptiska.*

De här studenterna kan uttrycka att: "jag tror på vetenskapen" och kan även känna ett visst förakt för tron på något som, enligt dem, inte går att bevisa. De här studenterna lutar i sin interaktion med våra informanter mer åt debatt/diskussion än dialog. Dock är det tydligt att detta inte är den dominerande hållning hos de studenter som våra informanter möter.

##### b) Agnostiker

Den här gruppen kännetecknas enligt flera av våra informanter att de gillar att diskutera. Man uppskattar det öppna samtalet, där man inte behöver komma med färdiga svar. En informant kommenterar dock att den här gruppen gärna stannar i samtalet och har svårare för att landa i slutsatser.

Underliggande för denna kategori är en relativistisk hållning av att "min sanning är min sanning" som inte behöver vara sann för en annan person. Detta är något som i princip samtliga av våra informanter nämner och som skapar öppenhet för god dialog samtidigt som universalistiska kristna övertygelser blir svårsmälta för studenter. Kännetecknade för denna hållning är den inre auktoritet som två informanter pekar på. Här handlar det alltså om att utifrån egna emotionella och intellektuella processer komma fram till sitt beslut eller sin sanning. Detta står i kontrast till en tilltro till yttre auktoriteter som vägledande för eller auktoritativa för dessa processer.

#### c) Personer från andra religioner, primärt Islam.

Flera av våra informanter möter personer från andra religioner. möjligtvis är det så att sammanhang med multikulturell prägel och de med uppsökande verksamhet är bättre på att skapa interaktion med denna grupp. Det skulle kunna sägas att det finns två eller tre underkategorier i denna grupp. De som tagit avstånd från sina föräldrars tro, de som behåller sin tro som primärt en kulturell identitetsmarkör och slutligen de som har en mer klassisk religiös övertygelse.

Informanter lyfter upp att denna grupp generellt sätt är lätt att skapa samtal med och att diskussioner om karma, Jesu gudomlighet eller bibelns tillförlitlighet här kan bli levande diskussioner med respekt. Samtidigt kan en udd förekomma i samtalen som kanske skulle uppfattats som stötande för en mer agnostisk grupp. De som tagit avstånd från sina föräldrars tro kan uppleva att religionen fungerade i hemlandet, men att den inte fungerar i Sverige.

#### d) Övriga kännetecken och grupper

Informanter lyfter även upp att de möter kristna med varierande grad förståelse av och trygghet i en kristen tro. En informant lyfter även upp att självförverkligande "om jag uppnår x så kommer jag bli lycklig" är ett starkt kännetecken.

#### c) Vad attraherar studenter till kristen tro?

Följande attraktiva drag i kristen tro lyfts upp av informanterna

##### a) Gemenskap

Flera informanter lyfter upp att det som lockar icke-kristna studenter till att delta i kristen verksamhet på campus ofta är gemenskapsdimensionen. Detta kan exempelvis göra att man deltar i en julfest. Djupare är detta kopplat till det identifierade behovet av gemenskap. En informant lyfter upp att många studenter uppfattar kristen gemenskap som någonting vackert. En gemenskap som dessutom kan präglas av ärliga samtal uppfattas av flera informanter som någonting åtråvärt. Ett sammanhang att få bli sedd, känd och älskad i.

### b) Mening

En informant brukar i evangelisationssamtal säga "when I wake up in the morning, I know exactly why I'm alive." Detta började som ett sätt att bemöta den generella hållningen att livet är meningslöst och att det bara gäller att försöka bli lycklig. Orden fick i flera samtal sjunka in och uttalandet var något som studenter i efterhand kommenterade med att det var någonting de längtade efter eller till och med var avundsjuka över.

Vidare kan behovet av mening beskrivas som längtan efter att ingå i någonting större. Någonting som två andra informanter beskriver som möjligheten att ingå i en mot- eller kontrastkultur. Denna kultur kan vidare präglas av en tro som skänker tydlighet i livets frågor och därmed trygghet enligt ytterligare en informants spaning.

### c) Kristen etik

Kristen etik uppfattas enligt flera av våra informanter som god på ett generellt plan. Det kan finnas vissa specifika invändningar, men generellt uppfattas den som eftersträvansvärd. Hur den kristna etiken uppstått är en annan fråga och här kan flera studenter söka naturliga förklaringsmodeller snarare än övernaturliga. Detta är givetvis kopplat till en apologetisk argumentation för/mot Guds existens utifrån människan moraliska förmåga.

### d) Kristen tros historiska betydelse för Sverige

Två informanter lyfter att kristen tro kan upplevas som relevant för studenter utifrån att Sverige är ett så kallat "kristet land" vars historia och juridiska ramverk till stor del präglats av kristen tro.

### e) Personliga erfarenheter av gudomlig närvaro/ingripande

De personliga berättelserna lyfts av flera studenter som både avväpnande och attraherande i samtal om kristen tro. Det kan dels göra att man möts som människor och inte bara som företrädare för olika världsbilder. Samtidigt menar en informant att berättelserna kan skapa en längtan efter att själv vara med om liknande upplevelser.

### d) Vad avskräcker studenter från kristen tro?

Följande avskräckande drag i kristen tro lyfts upp av informanterna:

#### a) En potentiellt dominant yttre auktoritet

Flera informanter pekar på hur den kristna tron kan uppfattas som dominant och att Gud, Bibeln eller kyrkan kan bli en förtryckande yttre auktoritet. Detta kan ta sig i uttryck genom att en alltför snäv världsbild som försvårar kritisk tänkande eller öppenhet mot andra. Vidare uppfattas den kristna tron som snävare än exempelvis nyandlighet som beskrivs som mer öppet för den inre auktoriteten.

#### b) Den kristna trons exklusiva sanningsanspråk

Kopplat till den yttre auktoriteten finns den kristna trons övertygelse om objektiv sanning samt att den kristna gemenskapen förvaltar denna sanning. Kritiken mot detta kan uttryckas genom att andra religiösa är lika säkra på "sin sanning" eller att en defensiv hållning hos studenter uppstår då definitiva påståenden görs i dialog med icke-kristna. En delvis relaterad fråga är synen på helvettet som uppfattas som utmanande av flera. Att kristen tro exklusivt är det som leder till det rätta/goda livet efter detta kan uppfattas som svårt och vissa andra religiösa studenter kan relativistiskt uttrycka att "Gud har satt oss i olika religioner."

#### c) Kyrkans splittring

Kyrkans splittring lyfts av en informant som ett hinder för personer att närma sig kristen tro och som ett argument mot den kristna trons sanning: "Det finns ju så många kristna uppfattningar hur vet man då vilken som är sann."

#### d) Negativa erfarenheter

Personer som vuxit upp i kyrklig miljö kan uppleva den kristna gemenskapen som legalistisk och flera andra informanter lyfter att det finns negativa erfarenheter av kristen tro. Här lyfter en informant hur erfarenheter eller påståenden från kristna kan ha landat fel hos personer och att det där gäller att lugnt ställa frågor som ger möjlighet till omtolkning och bearbetning.

#### e) Fördomar

Parallellt till detta kan det finnas rena fördomar eller löst grundande åsikter som "min pappa är präst och därför vet jag att kristna inte tror på vetenskap." Relationen till vetenskap är något som lyfts av flera här och att utmana fördomar om vetenskapssyn eller en snäv kristen kultur genom frågor, påståenden och ibland till och med genom klädsel eller uttryckssätt lyfts fram som väsentligt.

#### f) Förhållande till HBTQ+-frågor

Fyra informanter lyfter att förhållandet till HBTQ+-frågor kan försvåra dialog med icke-kristna studenter. En informant lyfter samtidigt att hon inte mött detta. Exempel på hur dialogen kan försvåras är att studenter kan ha vilja ha svar på förhållande till HBTQ+-personers rätt att gifta sig kyrkligt innan de är villiga att lyssna på något annat som personen har att säga. Två informanter lyfter dock att då de lugnt, ödmjukt, logiskt och förståeligt förklarat sin hållning ändå bemöts respektfullt. Detta gör att HBTQ+-personer i samtal med informanter behandlat frågan och därefter ändå kunnat fortsätta en meningsfull dialog. Att kunna förklara och ibland respektfullt försvara varför man landat i sin uppfattning verkar som en ibland nödvändig förmåga för att möjliggöra meningsfull dialog, även om andra frågor. En informant lyfter dock att HBTQ+-frågor förkommer, men i mindre utsträckning än han förväntat sig.

#### e) Vilken attityd har studenter till samtal om existentiella frågor och andlighet?

Samtliga informanter lyfter att det finns en mycket öppen attityd gentemot samtal om existentiella frågor och andlighet. Det finns till och med ett stort behov, något som synliggörs av f.d. studentpastor Lasse Johansson som visar att universitetskyrkans samtalstider ständigt är uppbokade. I många fall kan studenter vara påtagligt tacksamma för möjligheten att bli sedd och lyssnad till då de reflekterar. De kan exempelvis säga att "jag tycker det här är så viktigt, men jag har ingen plats att prata om det på." Eller "jag har aldrig tänkt så mycket på de här frågorna, men nu när jag gör det så förstår jag absolut varför det är viktigt." En informant lyfter vidare att många sekulära studenter är underarbetade när det kommer till existentiella frågor och enbart har vagare uppfattningar som enligt en annan informant upplevs som default, givna snarare än självvalda. En informant lyfter dock att existentiella samtal kan ge upphov till eller undvikas då det kan kopplas till ångest eller stresskänslor. Flera lyfter dessutom att det, specifikt i relation till etniska svenskar, kan krävas en viss trygghet i samtalet för att en god dialog om existentiella, och än mer om andliga, frågor ska vara möjlig.

#### f) Studenters världsbild

Våra informanter tecknar en bild av skolungdomar och studenter som präglas av en öppenhet, längtan och ibland viss oerfarenhet för samtal om livet större frågor. Det finns statistik som påvisar en stor del stress och psykisk ohälsa. Världsbilderna varierar, men en gemensam tendens är relativismen som till stor del betonar den inre över den yttre auktoriteten. Detta gäller dock inte vetenskap som av en del anses omöjliggöra en kristen tro. Den relativistiska hållningen influerar även andra religiösa studenter, men här återfinns också studenter som har en tro på en mer objektiv sanning och där ett samtalsklimat kan uppstå som tydligare präglas av diskussion. Den relativistiska hållningen öppnar upp för god dialog och intressanta samtal, men gör samtidigt den kristna trons exklusiva anspråk och betoning vid en absolut yttre auktoritet svårsmält. Samlat har våra informanter ett grundläggande bidrag till en större skol/universitetsmiljön att möjliggöra existentiella och andliga samtal där samtalet/forumet i sig kan vara ett uttryck för en kärlekshandling. Att kombinera denna goda dialog med en förmåga att ändå lyfta fram möjligheten till en objektiv sanning tycks viktig.

### B) EN DEDUKTIV ANSATS – EN SKISS AV UNGA KRISTNAS TRO

*Här för att stanna* (2020), *Unga troende i samhället* (2020) och *Kristen tro på glid* (2022) har under senare år uppmärksammat drag i primärt kristna unga och unga vuxnas tro. Särskilt *Här för att stanna* har även hämtat inspiration från norrmannen Erling Birkedahl som bland annat ligger bakom teorin om behovet av sociala, emotionella och kognitiva byggstenar för en stabil tro. Följande drag är synliga i rapporterna:

#### a) Relativ utsatthet som kristen och ung

I *unga troende i samhället* uppmärksammade SKR utifrån 393 besvarade enkäter att "varannan troende ungdom upplever sig kränkt på grund av det svenska samhällets problematiska förhållande till religion (s.2)" Vidare visar de att var fjärde troende elev upplever sig



kränkt av sina lärare. Frekvensen på hur ofta man upplever sig kränkt varierar, men uttalanden som "Bibeln säger att Ada hade ett mer revben än Eva men eftersom ni killar inte har fler revben än tjejerna är Bibeln inte sann." från religionslärare eller "påven är en hora" från en klasskamrat hör inte till ovanligheterna.

*Vad tror unga vuxna på*, en enkätstudie som presenteras i *Kristen tro på glid* med unga vuxna i bibelskolemiljö inom SAM, Pingst och EFK i fokus, bekräftar bilden av att kränkning i skolmiljö är vanligt. Enbart 20 % uppfattar att de aldrig utsatts för kränkning i relation till sin tro, majoriteten menar även att lärare talat nedsättande om kristen tro och även religion i allmänhet. Detta speglar även min erfarenhet av att möta studenter som inte så sällan kan ha behov av att bearbeta nedsättande kommentarer och liksom få en intellektuell revansch för sin tro.

### b) Många lämnar kyrkans gemenskap

*Här för att stanna* från Bibeln idag uppmärksammade 2020 att 50 % av de barn som vuxit upp i församlingen (inom Pingst, EFK och Equmeniakyrkan) lämnat tron vid 23 års ålder. Liknande uppmärksammade *Should I Stay or Should I go, en del av kristen tro på glid*, att 60 % av de som i tonåren var en deltagare i 6 församlingars ungdomsverksamhet lämnat kyrkans gemenskap 12 år senare. Det går alltså att konstatera att många av de som växer upp i (frikyrklig) kristna hem lämnar tron. Att förstå vad det beror på är viktigt för kristenheten och för Credos arbete.

### c) Den kristna gemenskapens relevans är ofta central

*Should I stay or Should I go*, visar att ungdomstidens kristna tro är starkt förknippad med en social gemenskap. Många av de unga vuxna som idag inte är en del av en kristen gemenskap ser ändå med glädje och tacksamhet på det som de upplevde under tonår och likande verksamheter. Forskarna framhåller att det gemenskapsorienterade varit ett starkare drag än det explicit intellektuella eller teologiska sidan av tron. Avigsidan av den kristna gemenskapens centralitet är att den enligt *Kristen tro på glid* kan ersättas av en annan gemenskap. Många upplever egentligen inte var något fel på den kristna gemenskapen, den hängde bara inte med upp i åren och tappade succesivt sin relevans.

### d) Reflektionsförmågan som en hjälp för fortsatt tro

*Här för att stanna* och flera av artiklarna i *Kristen tro på glid* visar att reflektionsförmåga är viktig för att bibehålla och fördjupa en kristen tro upp i åldrarna. Mattias Sennehed pekar på hur dekonstruktion och rekonstruktion av tron är en avgörande process för unga vuxna. Martin Björkander visar hur förmågan att processa hemmets tro, gudsrelationen, församlingserfarenheter, bibelskoletiden, egna beslut i tro och etikfrågor, samt familjebildande är viktig för att nå fram till en vuxen tro. Samtliga av dessa områden kan ge erfarenheter som utmanar och styrker tron, men en förmåga att försonas med oförrätterna och ändå bibehålla ett starkt hopp är viktig.

### e) Cross pressure

Filosofen Charles Taylor har myntat begreppet *Cross Pressure* som sätter ord på vad som uppstår när en person ingår i två eller flera gemenskaper med helt olika försanthållanden. Det kan exempelvis röra sig om en klassisk äktenskapssyn som i ett läger uppfattas som bibeltroget och i ett större samhälle som inhumant eller homofobt. Det gör att personen i fråga både blir hjälte och förövare och får svårt att förhandla sin självbild och övertygelse. Ju högre spänningarna är mellan gemenskaperna i den specifika frågan ju mer tryck utsätts personen för. *Kristen tro på glid* visar att kyrkans förmåga eller oförmåga att hantera cross pressure, inte minst i relation till sexualitetsfrågor, är central för en bibehållen tro hos unga.

#### f) Lovsång central

Enkätstudien *Vad tro unga vuxna på?* visar att 80 % anser att lovsången är viktig (v) och 59 % att den är mycket viktig (mv) för att de ska tro. Något som överträffar den egna bibelläsningen (50 % mv), ungdomsverksamheten (43 % mv), mammas tro (43% mv) och lägerverksamheten (39 % mv). Lovsången som en form av tillbedjan, men också som en port till erfarenheter och upplevelser uppfattas alltså som central av unga vuxna.

Ulrik Josefsson och Fredrik Wenell pratar om hur man kan förhålla sig konstruktivt till detta och pekar bland annat på hur Hillsong på senare år lyckats förmedla ett större teologiskt djup genom lovsånger (med teman som inkarnation, Jesu preexistens & treenigheten) än genom sin förkunnelse på söndagar.

#### g) Församlingarna har (i större utsträckning) antagit utmaningen

Studentpastor Mattias Sennehed beskriver i *Kristen tro på glid* hur han som ungdomspastor på 00-talet hade ett stort fokus på gymnasieelever, men hade svårt att veta hur han skulle förhålla sig till unga vuxna. När församlingsungdomarna tagit studenten var liksom jobbet klart och tanken var att de landat i en vuxen tro. Redan då upptäckte han att detta inte vara helt sant. Det fanns kvar de där som pluggade, en kurs här en kurs där, tog ett ströjobb och kanske till sist landade i en längre utbildning och först därefter en mer stabil livssituation. Sennehed insåg att processen från studenten till den där mer etablerade tillvaron var avgörande för formationen av tro och identitet och har som en del av Pingst unga vuxna arbete arbetat för att lokala församlingar ska prioritera denna målgrupp. Och församlingar har svarat ann på utmaningen och unga vuxna event som bibel och brunch, hemgrupper med unga vuxna fokus, lovsångskvällar och gemenskaps forum för unga vuxna förekommer i majoriteten av alla städer.

Studentpastor Jesper Kronhamn i Umeå och tidigare anställd för Credo uppmärksammade mig på hur detta ställer Credo i en något annorlunda sits. Tidigare har Credo befunnit sig i en unik position i sitt fokus på unga vuxna och studenter, men idag delar vi, tack Gud (!), det fokuset med samfund, lokala församlingar och organisationer som Agape Sverige, Navigatörerna, Ny Generation och UMU.

#### h) Sammanfattning

Sammanfattningsvis får vi konstatera att rapporterna uppmärksammar oss på en känd tragedi. Kristenheten har i Sverige en oförmåga att vägleda unga in i en vuxen kristen tro. En

ensidig betoning vid trons emotionella och sociala dimensioner tycks till viss utsträckning bidra till detta. Vidare står unga och unga vuxna i en process av att utforma identitet och världsbild där starkt *cross pressure* är en bidragande faktor till att trosresan stannar av. I den processen kan även den kristna tron stigmatiseras både utifrån de kränkningar som *Unga troende i samhället visar på*, men paradoxalt nog kan tron samtidigt uppfattas som kränkande. En ung kristen kan därför komma att behöva hantera både offer- och förövar känslor. Sunda rum för att hantera dessa upplevelser torde nödvändiga för att både kunna avfärda, men också ta till sig, av relevant kritik.

## c) ATT GÖRA JESUS KRISTUS TRODD, LYDD, KÄND OCH ÄLSKAD I EN POSTMODERN TID

Det porträtt som, utifrån Credos intervjuer och våra tre rapporter, skissas av unga troende och icke-troende i Sverige är till stor del ett porträtt som präglas av postmoderna trender.<sup>7</sup> Det är i postmodernismen som relativismen, eller socialkonstruktivismen, växer fram, som den inre auktoriteten betonas, rädslan för förtryckande perspektiv och auktoriteter är starkt och som individualismen och den egna sanningen lever parallellt med en djup längtan efter gemenskap. Nedan följer fyra perspektiv av vad som präglar uppdraget att göra Jesus Kristus trodd, lydd, känd och älskad i en tid som delvis präglas av postmodernism.

### a) Att göra Jesus trodd i en tid av tvivel

Våra tre rapporter visar på att 50–60% av de som växer upp i frikyrkan, respektive är aktiva i frikyrkan som unga, lämnat sin tro då de blivit vuxna. En bidragande faktor till detta är tvivel om den kristna trons sanning (i relation till vetenskap), godhet (i relation till etik) och skönhet (till stor del i relation till modern kultur). Kristna gemenskaper står inför den dubbla utmaningen förklara och försvara den kristna tron som sann, god och vacker samtidigt som man skapar utrymme i den egna gemenskapen att få ifrågasätta det sanna, goda och vackra i kristen tro. Detta är något som kan tyckas svårt och som antingen kantrar över i en konservatism med döva öron eller en liberalism som tappat den egna rösten.

En intressant iakttagelse i sammanhanget görs av den gammaltestamentliga teologen Walter Bruggeman. Han visar hur själva strukturen i gamla testamentet är uppbyggd kring en spänning med tro och tvivel, eller som han uttrycker det *core and counter testimony*. Både vittnesbördet om Guds härlighet och erfarenheten av hans plågsamma frånvaro rymms i samma kanon. Kallelsen för den kristna gemenskapen och för Credo som organisation ligger inte i att finna en balans mellan tro och tvivel utan i att forma en rörelse där enskilda personer kan stämma in i lovsången med full röst.<sup>8</sup> Och samtidigt låta enskilda personer uttrycka tvivel kring den kristna trons sanning, godhet och skönhet. När den segern är vunnen kan en ärlig brottning med bibelordet där vi med Jakob kan ropa ”Jag släpper dig inte för ens du välsignar mig (1 Mos 33:26).” och med Job kan få erfara hur Gud uppenbarar sig i stormen (Job 40:1).

Konkret behöver vi genom olika undervisningsformat förklara och försvara den kristna tron som sann, god och skön samtidigt som vi skapar sammanhang för dialog om tvivel om detsamma. Exempel på detta är undervisningsformat som inkluderar möjligheter till dialog, men även handledning av grupper (ofta styrelser) och enskilda personer.

## b) Att göra Jesus lydd i en tid som lyssnar till sitt hjärta

Både våra intervjuer och *Kristen tro på glid* visar att respekten för den inre auktoriteten. Detta kan mer vardagligt uttryckas som att lyssna till sitt hjärta (intuition) eller att tänka själv (intellekt). Den egna intuitionen och/eller det egna intellektet ska vägleda det egna livet och utformandet av den egna identiteten. Inskränkande av den egen funna identiteten uppfattas som djupt kränkande. Något som inte minst gör sig synligt i HBTQ+-frågor. Det är frestande, och till viss del nödvändigt, att i mötet med denna kultur hävda auktoriteten i Guds ord i kontrast till auktoriteten i mitt inre. Men det är nödvändigt att fundera över hur den yttre och den inre auktoriteten förhåller sig till varandra.

En jämförelse mellan islams *underkastelse* och kristen tros *omvändelse* kan här vara hjälpsam. Med risk för att felrepresentera islam finns det i Koranens budskap en central uppmaning: underkasta dig Allahs vilja så får du leva. Detta kan till synes påminna om Petrus ord "Tänk efter själva om det är rätt inför Gud att lyda er mer än honom? (Apg 4:19)" Det finns två val Guds vilja eller människans. Visst ligger det något i detta. Samtidigt längtar inte den kristna tron efter en mänsklighet befriad från sin vilja utan en mänsklighet befriad från sin synd. Romarbrevets tal om att Guds kärlek ingjutits i våra hjärtan (Rom 5:4), Jerusalemmötet i apostlagärningarna som med frimodighet menar de fattat ett beslut tillsammans med den heliga anden (Apg. 15:28), och Paulus ständiga uppmaningar till en förnyelse av sinnet (Rom 12:2) samt förmågan att fatta riktiga beslut (Fil 1:9–10; Kol 1:9–10) skvallrar om att det är någonting annat som pågår.

Den inre auktoriteten, begäret, intellektet och intuitionen är förvridet av synden (jfr. Jer 17:9–10; Matt 15:19) och därför kan vi inte ensidigt förtrösta oss på en inre auktoritet. Vi behöver Guds Ord för att vägleda våra liv och se sanningen om dem. Samtidigt påverkar den inre auktoriteten hur vi läser och tolkar Guds Ord och gör att vi, lämnade åt oss själva, missförstår vi, väljer ut en kanon i kanon eller felanvänder Bibeln på ett sätt som driver oss in i missmod eller högmod. Därför behöver vi en gemenskap som tillsammans urskiljer Guds vilja och som genom bön och fasta, studier och kritiska tänkande, debatter och dialoger söker Guds vilja och i denna anda underordnar sig Guds ord.

Konkret behöver Credo hitta ett sätt att bearbeta etiska frågor som organisation och rörelse. I fråga om HBTQ+-frågor behöver vi även se att våra studenter möter dessa frågor genom att respektfullt representera den egna åsikten. Då studenter pressas i dessa frågor behöver vi ge verktyg för att hantera situationen. Ett positivt exempel är föreläsningen Gender, tro och evangeliets hopp.

## c) Att göra Jesus känd i en tid av många berättelser

För att göra Jesus känd måste vi först svara på två frågor:

1. Går det att göra Jesus känd?
2. Varför ska Jesus bli känd?

Den första frågan relaterar till den tydliga relativism som påvisas i våra intervjuer. Går det överhuvudtaget att lära känna den verkliga Jesus eller är han för evigt dömd att bli en projiceringsyta för olika gemenskapers ideal och längtan? Ett relativistiskt svar skulle kunna vara att Jesus har funnits, då konsensus kring detta råder i forskningen, men att hans person betyder olika saker för olika personer. Vem han verkligen var är otillgängligt för oss och vi är på så sätt dömda att möta vår egen längtan i Jesus snarare än en annan varelse.

Ett kristet svar kan igenkänna att denna risk finns. Socialdemokraternas ungdomsförbund kunde inför kyrkovalet 2013 använda Jesus som en posterboy för att sälja in socialdemokratisk politik. Tyska kyrkan drev under nazisterna övertygelsen att Jesus egentligen inte var jude. Nyandligheten hävdar med rötter i Nicolas Notovitchs *The unknown life of Jesus Christ* att Jesus reste till Indien och där undervisades av buddhister och hinduer. Talmud hävdar att Jesus var en heretisk svartkonstnär. Slutligen har de olika akademiska quest for Jesus har ofta lett till en porträttering av Jesus i samklang med samtidens ideal.

Möjligheten finns att använda Jesus för en mängd olika agendor, men som kyrka menar vi dock att Jesus sanna ansikte är fullt möjligt att finna. I Bibelordet tecknas nämligen ett porträtt av Jesus, och då särskilt i evangelierna, som kyrkan försvarar som trovärdigt. Det står dessutom i kontinuitet med hur kyrkan möter Jesus i bibelord, sakrament och karismatiska erfarenheter genom kyrkans historia. Därför är det möjligt att urskilja den sanna Jesus i kontrast till politiskt, akademiskt eller religiös användning av honom. Och här är vi tillbaka till frågan om objektiv sanning. Där måste en kristen tro omfamna att alla röster är lika mycket värda, men alla de åsikter eller teorier som rösterna framför inte är lika tillförlitliga.

Så hur förmedlar man värdet i röster samtidigt som man korrigerar röstens budskap? Detta anknyter till frågan om varför Jesus ska bli känd. En postmodern tradition är ängslig inför förtryckande auktoriteter som inte minst genom stora berättelser tar sig rätten att förtrycka andra minoriteter, så som exempelvis andra folkgrupper, religiösa gemenskaper eller personer med annorlunda sexuell läggning. Ett tydligt exempel på detta är det brittiska imperiet och berättelsen om *the white mans burden* som på ett sätt fanns med och legitimerade kolonialism. På liknande sätt finns det en rädsla för att den stora berättelsen om frälsningen i Jesus ska ligga till grund för att minoriteter förtrycks. Denna rädsla förstärks då evangelisation går ut på att så snabbt och effektivt som möjligt förmedla evangeliet utan att möta personen. Dock använder ingen av våra informanter en sådan evangelisationsmetod. Här kan evangelisation istället beskrivas som dialog. Och i dialogen värderas den andres röst. Allt som den icke-troende framför är inte en korrekt förståelse av kristen tro, men personen blir sedd och hörd. Samtidigt är inte allt den kristne framför korrekt och en hel del av det som den icke-kristne framför är viktigt för en kristen gemenskap att ta till sig. De nyanserna framträder först då evangelisationen blir dialoginriktad och där kristna studenter och Credo som rörelse lär sig att både lyssna, tala och när det är nödvändigt; ifrågasätta.

Konkret behöver Credo utrusta studenter och skolungdomar till att bemöta en relativistisk kultur. Detta kan både göras genom att idéhistorisk synliggöra hur strömningen uppstått, men också visa hur man kan interagera med kulturen. Både genom att ta vara på det goda samtalsklimatet, men också genom att utmana den självklara sanningen om "min sanning." Goda exempel på detta är exempelvis det goda samtalet, alpha och perspective cards som tar vara på varje persons röst samtidigt som tron på objektiv sanning aldrig överges.

#### d) Att göra Jesus älskad i en tid av hemlöshet

Våra informanter synliggör att många studenter längtar efter gemenskap och en anekdot visar även på svårigheten se svaret på denna längtan i sin nästa. Det finns en flyktighet som präglar den postmoderna tiden där den regelbundna möjligheten till flytt och uppbrott i samband med studier och karriär gör det svårare att odla relationer över tid. Denna flyktighet kan till viss del också vara en bakomliggande faktor till den utbredda psykiska ohälsan. Flyktigheten igenkänns även i kristna

sammanhang där baksidan av en ökad ekumenik är en större rörelse mellan församlingar. Ekumeniken är fantastisk, men parallellt med detta ställs frågan: hur bygger vi egentligen kristen gemenskap över tid? En gemenskap som inte bara bygger på konsumistiska push- och pulleffekter utan på överlåtelse och djupast sett kärlek till Gud och till nästan. I en ekumenisk tid behöver den kristna gemenskapen bli gränsöverskridande. Det är något utmanande, men ligger samtidigt i den kristna trons DNA där Jesus samlar en selot, fiskare och en skatteindrivare till en lärjungaskara och den tidiga kyrkan präglas av spänningen mellan judar och hedningar.

Eleonore Gustavsson problematiserar längtan efter gemenskap i artikeln *Gemenskapens pris är lidandet*. Artikeln visar hur längtan efter gemenskap i sig själv varken bygger eller håller gemenskaper vid liv. Gemenskapen är som starkast där den får liv av en vision om något större. I den kristna gemenskapens fall är visionen och syftet att älska Jesus eller annorlunda uttryckt: "Att älska Herren din Gud av hela ditt hjärta, av hela din själ och av hela din kraft (5 Mos 6)." Det är i gemenskapen som längtan går från ett storslaget ideal till en daglig erfarenhet av kärlek, synd, brister och försoning. Det är i gemenskapen som vi enligt själasörjaren starets Zosima i Dostojevskijs *Bröderna Karamazov* får öva oss i praktisk kärlek. Och det är när vi sliter oss i håret över att vi inte får någonting gjort med student x i styrelsen, att anställd y inte ser allt hårt arbete vi lägger ned eller då kollega z skapar frustration med sina ständiga kommentarer. Dessa vardagliga erfarenheter kan komma till oss som en gåva från Gud när vi vänder dem till honom och djupare får präglas av evangeliets berättelse.

Så vad innebär det konkret för Credos uppdrag att göra Jesus älskad? Jo att vi behöver bygga gränsöverskridande gemenskaper som samlas kring något större än sin egen överlevnad. Nämligen kärleken till Jesus och uppdraget att göra honom älskad. Medan vi gör detta kan vi genom bön, kamp och konflikter växa till i kärlek. Ett vackert exempel på detta är de gemenskaper som formas med internationella och svenska studenter. Att sitta och tillbe i ett rum med syskon från länder som på den politiska arenan är fiender är fantastiskt. Att samtidigt se hur dessa gemenskaper har sin blick riktad mot Jesus och hur de kan älska honom är inspirerande.

### e) Crossing river Jordan – en avslutning

Tillbaka till Mose och Israels folk utanför det förlovade landet. Folket är fullt medvetna om de utmaningar som väntar på andra sidan Jordan, "ett folk som är större och talrikare än vi och om stora städer med skyhöga murar. Till och med anakiter (jättar) fick spanarna se där borta (5 Mos 1:27b)." Det är "mäktiga fiender, från motståndare som var starkare än jag (Ps 18:17)" för att tala med psaltarens ord. Ändå vet Guds folk att missmodets väg är stängd för dem, den ledde enbart ut i en torr öken, som även om den lärde dem mycket, inte gick att återvända till igen. När Mose ligger död och folket förbereder sig för intåget uppmanas Josua av Herren: "Var tapper och stark! Låt dig inte skrämmas, bli inte förskräckt! Herren, din Gud, är med dig i allt vad du gör (Jos 1:9)". Mer än en attityd av tysta varje tvivel handlar detta om en hållning som hört tvivlen, men ändå väljer att kasta sig i tillit på Herren. En handling som vet att utmaningarna är större än det egna folket, personen, karisman eller organisationen. Och så går man, går i en bedjande ansats att göra Jesus Kristus känd, trodd, lydd och älskad. De utmaningar som möter svensk kristenhet är större än Credo, men när vi här skissat på en ansats för Credos gensvar till samtidens utmaningar är det en bön som kan skapa en grundglädje och tillförsikt för det framtida arbetet.